

ЎЗБЕКИСТОНДА 1999 – 2005 ЙИЛЛАРДА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ТИЗИМИНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ ДАВЛАТ ДАСТУРИНИНГ АМАЛГА ОШИРИЛИШИ ТАРИХИ БЎЙИЧА МУЛОҲАЗАЛАР

(Навоий вилояти мисолида)

Хамраева Саодат Исломовна

НавДШИ катта ўқитувчиси

Аннотация. Ушбу мақолада Ўзбекистонда 1999 – 2005 йилларда соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш давлат дастурининг қабул қилиниши ва ушбу дастур асосида мамлакатда аҳоли саломатлигини яхшилаш борасида олиб борилган ишлар кўлами, ҚВПларнинг ташкил этилиши ва унинг соҳа ривожини учун аҳамияти, Навоий вилоятида терапия соҳасининг ривожини учун олиб борилган ишлар ҳақида тарихий маълумотлар асосида мулоҳазалар юритилган.

Калит сўз: Соғлиқни сақлаш, тиббиёт, терапия, дастур, давлат, амбулотор – поликлиника, профилактика, стационар, ҚВП.

1998 йилда 1999 – 2005 йиллар учун қабул қилинган Ўзбекистонда Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш давлат дастури мамлакатимизда бутун тиббиёт тизимини тубдан қайта қуриш, кўп сарф – харажат талаб этадиган ва ҳамма вақт ҳам самарали бўлмаган стационар тиббий ёрдамдан амбулотор – поликлиника ва профилактика тиббиётига устувор аҳамият беришга ўтишда муҳим омил бўлди. Шунингдек, қишлоқ жойларида яхши самара бермаётган фельдшер – акушерлик пунктлари фаолияти тўхтатилиб, унинг ўрнига қишлоқ врачлик пунктлари (ҚВП) ташкил этилди, шу билан бирга тиббиётнинг асосий йўналишларидан бўлган терапия соҳасида терапевтик касалликларнинг олдини олишда жойларда чора – тадбирлар ишлаб чиқилди.

Навоий вилоятида давлат дастурини бажариш бўйича терапия йўналишини 1999 – 2005 йилларда ривожлантириш концепцияси ишлаб чиқилди ва унинг мақсади сифатида асосий йўналишлари белгилаб берилди. Булар қуйидагилар:

“1. Умумий терапия хизматини босқичма – босқич ривожлантириш ва умумий амалиёт шифокори тизимидан оила шифокори тизимига ўтиш;

1. Ихтисослашган терапия хизматини ривожлантириш ва мукаммаллаштириш”¹.

Ривожлантиришнинг йўналишлари ва асосий вазифалари этиб қуйидаглар белгиланди:

1. Терапия хизматининг барча соҳалари бўйича аҳоли саломатлиги эътибор, касалланиш, меҳнатга лаёқатсизлик, ногиронлик даражасини таҳлил қилиш асосида ўрганиш.

2. Аҳолига терапия хизмати соҳалари бўйича умумий терапевтик ва ихтисослашган ёрдам кўрсатишнинг асосий босқичларини белгилаш.

2.1. Амбулатор поликлиника босқичида:

2.1.1. Умумий терапия ёрдами.

а) қишлоқ аҳолисига:

- қишлоқ врачлик пунктларида;
- қишлоқ врачлик амбулаторияларида;
- қишлоқ участка шифохоналарида;
- туман поликлиникаларида.

б) шаҳар аҳолисига:

- шаҳар поликлиникаларида:

2.1.2. Ихтисослашган терапия хизмати.

а) қишлоқ аҳолисига:

- туман марказий касалхонасида ихтисослашган амбулатор даволаш курсларига (гематологик, аллергологик, пульмонологик).;

2.2. Стационар босқичда.

2.2.1. Умумий терапия бўйича стационар ёрдами:

- марказий туман шифохонасига;
- қишлоқ участка шифохонасига;
- шаҳар шифохонасига.

2.2.2. Ихтисослашган стационар терапия ёрдами:

- вилоят шифохонаси;
- вилоят диспансерларида;
- Республика тиббиёт муассасаларида, илмий текшириш институтлари клиникаларида.

¹ Навоий вилояти давлат архиви. Фонд – 297. Рўйхат – 1. Сақлов бирлиги – 5. Том 2. №84 дан №178 гача. Б. 35.

3. Терапевтик хизмати ресурсларини босқичма – босқич жойлашишини қайта кўриб чиқиш.

3.1. Қишлоқ врачлик пунктлари, марказий туман поликлиникаларда, шаҳар поликлиника ва шифохоналарида лаборатория хизматининг ҳолатини кўриб чиқиш.

3.2. Тиббиёт муассасаларининг даволаш – ташҳислаш асбоб – ускуналари билан жиҳозланишини кўриб чиқиш.

3.3. Тиббий хизмат кўрсатишнинг барча босқичларида терапия йўналиши касалликларининг ташҳиси ва даволаш стандартларини тиббиётга татбиқ этиш.

4. Кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш ва мутахассислиги бўйича малакасини ошириш жараёнини мукамаллаштириш.

4.1. Терапевтлар ва терапия соҳалари мутахассисларининг малака ошириш бўйича аниқ жадвалини ишлаб чиқиш;

4.2. Терапия хизмати соҳасида фаолият кўрсатаётган шифокорлар ҳақида маълумот тўплаш;

4.3. Терапия жамиятларининг ишларини такомиллаштириш”².

Аҳолини сифатли ихтисослашган тиббий ёрдам билан таъминлаш мақсадида Республика ихтисослашган тиббиёт марказлари фаолият кўрсатди. Ёдланган туз ишлаб чиқаришнинг кенг ёйилиши ва уни бойитиш дастурларининг амалга оширилиши, аҳоли ўртасида кенг кўламли тушунтириш ишларининг олиб борилиши натижасида йод танқислиги, темир ва фоллий кислотасининг етишмаслиги билан боғлиқ касалликлар тарқалиши охириги ўн йил ичида 2 мартадан кўпга камайди.

Мамлакатимизда касалликларнинг олдини олиш ва турли профилактик ва эпидемияга қарши тадбирларнинг аниқ мақсадли ва самарали ташкил этилиши натижасида кўплаб юқумли касалликларнинг камайишига ва бартараф этилишига эришилди. Соғлиқни сақлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилишга йўналтирилган давлат сиёсати чора-тадбирлари туфайли оналар ва болалалар ўлими даражасининг барқарор пасайишига эришилди. Ўзбекистон тизимли ислохотларини бошқа мамлакатлардан кўра кечроқ бошлаган бўлса – да, ўтиш даври иқтисодиётига эга бошқа мамлакатлар тажрибасидан муҳим сабоқларни олиши мумкин, деб ҳисоблайди Жаҳон

² Навоий вмлоти давлат архиви. Фонд – 297. Рўйхат – 1. Сақлов бирлиги – 5. Том 2. №84 дан №178 гача. Б. 35.

банки мутахассислари. Ислохотлар ишлаб чиқаришдаги чекловчи омилларни (тўсиқларни) бартараф этиш ва юқори ўсиш потенциалига эга тармоқларни либераллаштиришга ёрдам беради.³

Жамиятда соғлом турмуш тарзини янада шакллантиришга, аҳоли саломатлигини мустаҳкамлашга, жисмоний соғлом ва маънавий жиҳатдан бой бўлган ёш авлодни тарбиялашга, фуқароларнинг жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишга кенг жалб этилишини таъминлашга йўналтирилган чора – тадбирларни амалга ошириш мақсадида, шунингдек 2005 йил Ўзбекистон Республикасида “Сихат – саломатлик йили” деб эълон қилинганлиги муносабати билан Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 15 декабрдаги Ф-2095 Фармойиши билан ташкил этилган Республика комиссияси томонидан вазирликлар ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, жамоат ташкилотлари ва жамғармалар билан биргаликда ишлаб чиқилган “Сихат – саломатлик йили” давлат дастури тасдиқланди⁴.

Хуллас, ушбу дастурга мувофиқ, қуйидагилар “Сихат – саломатлик йили” давлат дастурининг қуйидаги асосий вазифа ва йўналишлари қилиб белгиланди:

- одамларда ўз соғлиғини сақлашга тўғри ва масъулиятли муносабатда бўлиш, соғлом турмуш тарзини олиб бориш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш;
- она ва бола соғлиғини мустаҳкамлаш, репродуктив саломатликни яхшилаш, тиббий маданиятни ошириш, оилада турмуш тарзини соғломлаштириш, жисмонан бақувват фарзандлар туғилишини ва уларни баркамол қилиб тарбиялаш лойиҳалари ва тадбирларини амалга ошириш;
- аҳолининг, айниқса қишлоқ жойларда яшайдиган аҳолининг гигиена соҳасидаги билимлари ва маданиятини ошириш, бунда ота – оналар ва педагоглар ролини кучайтириш;
- гиёҳвандликка, чекишга, юқумли касалликлар, шу жумладан сил касаллиги ва ВИЧ/ОИТС тарқалишига қарши кураш бўйича аниқ мақсадга қаратилган фаолиятни ташкил этиш;

³ О‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 27-dekabrdaги “O‘zbekiston Respublikasining 2017-yilgi asosiy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlari prognozlarini va davlat byudjeti parametrlari to‘g‘risida”gi PQ-2699-sonli qarori. <https://yandex.ru/search/?text=>

⁴ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори. “Сихат – саломатлик йили” давлат дастури тўғрисида. “O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash”. №5 (417) 2005 yil. 1 – 7 fevral. Б. 1.

- пенсионерлар ва ногиронлар саломатлигини мустаҳкамлаш;
- аҳолининг кенг қатламлари фойдалана оладиган ва сифатли соғлиқни савлаш тизимини яратиш, тиббиёт муассасаларининг моддий – техника базасини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, уларни замонавий ташхис ва тиббиёт асбоб – ускуналари билан жиҳозлаш чра – тадбирларини амалга ошириш;
- тиббиёт кадрларини тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишни ташкил этиш тизимини такомиллаштириш;
- атроф – муҳитни муҳофаза қилишга, экология нормаларини татбиқ этишга, аҳолини сифатли ичимлик суви билан таъминлашга йўналтирилган дастурларни амалга ошириш;
- соғлиқни сақлаш ходимларининг мураккаб ва масъулиятли меҳнатини моддий ҳамда маънавий жиҳатдан рағбатлантириш, кўрсатилаётган тиббий хизматларнинг мураккаблиги даражаси ва сифатига қараб меҳнатга табақалаштирилган ҳолда ҳақ тўлашни жорий этиш юзасидан аниқ йўналтирилган чора – тадбирларни амалга ошириш⁵ назарда тутилган.

Фойдаланилган адабиётлар.

1. Навоий вмлоти давлат архиви. Фонд – 297. Рўйхат – 1. Сақлов бирлиги – 5. Том 2. №84 дан №178 гача. Б. 35.
2. Навоий вмлоти давлат архиви. Фонд – 297. Рўйхат – 1. Сақлов бирлиги – 5. Том 2. №84 дан №178 гача. Б. 35.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 27-dekabrdagi “O‘zbekiston Respublikasining 2017-yilgi asosiy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlari prognozlar va davlat byudjeti parametrlari to‘g‘risida”gi PQ-2699-sonli qarori. <https://yandex.ru/search/?text=>
4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори. “Сихат – саломатлик йили” давлат дастури тўғрисида. “O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash”. №5 (417) 2005 yil. 1 – 7 fevral. Б. 1.
5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори. “Сихат – саломатлик йили” давлат дастури тўғрисида. “O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash”. №5 (417) 2005 yil. 1 – 7 fevral. Б. 1 – 2.

⁵Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори. “Сихат – саломатлик йили” давлат дастури тўғрисида. “O‘zbekistonda sog‘liqni saqlash”. №5 (417) 2005 yil. 1 – 7 fevral. Б. 1 – 2.

